

Αναπαράσταση των «Σεπτεμβριανών» μέσα από την γραφίδα του λογοτέχνη Γιάννη Πατσώνη.

Ο Πατριάρχης Αθηνάγορας προσεύχεται μπρος στην αναποδογυρισμένη Αγία Τράπεζα της κατεστραμμένης Παναγίας Βελιγραδίου (Μπελγρατκαπού) [© Κληρονόμοι Δημητρίου Καλούμενου / Διπλωματικό και Ιστορικό Αρχείο ΥΠΕΞ].

Εισαγωγή, συνέντευξη Στέλιος Κούκος. 66 χρόνια από το πογκρόμ στην Πόλη.

Ο συγγραφέας Γιάννης Πατσώνης στο βιβλίο του με τίτλο «Ανεμοδείκτες στη Επτάλοφο» (Καστανιώτης, 2019) και το ομώνυμο εκτεταμένο διήγημα του επιχειρεί μια ιδιαίτερη ενδιαφέρουσα «αναπαράσταση» των γεγονότων της 6ης προς 7 Σεπτεμβρίου του 1955.

Πρόκειται για τα γεγονότα που έμειναν γνωστά ως «Σεπτεμβριανά» και αφορούν το τουρκικό πογκρόμ, την τρομοκρατία, τη βία, την καταστροφή, το πλιάτσικο και τη λεηλασία που υπέστησαν οι Ρωμιοί της Κωνσταντινούπολης. Το βράδυ το οποίο έφερε και το «τέλος της αθωότητας» μεταξύ των Ελλήνων

κατοίκων της Πόλης και των Τούρκων, όπως μας είπε ο συγγραφέας του βιβλίου στη συνέντευξη που μας παραχώρησε.

Οι κατοικίες, τα καταστήματά, οι περιουσίες, οι εκκλησίες και ο λοιπός πολιτιστικός τους πλούτος, ακόμη και αυτοί οι ίδιοι, διατέθηκαν με την έννοια του παραχωρήθηκαν στα χέρια του μανιασμένου τουρκικού όχλου! Και το χειρότερο απ' όλα ήταν ότι ο όχλος αυτός ήταν κρατικός! Το ίδιο το κράτος συγκέντρωσε τους ταραχοποιούς, τους μετέφερε, τους εξόπλισε! Και φυσικά τους είπαν τι συνθήματα να φωνάζουν και ποιοι είναι οι στόχοι τους!

Το τουρκικό κράτος, δηλαδή, ήταν αυτό που παραχώρησε όλο τον ελληνικό κόσμο των ημερών εκείνων, αλλά και του χθες, στο αβυσσαλέο μίσος που υπέθαλψε! Ακόμη και νεκροταφεία και τάφοι υπέστησαν επιθέσεις, καταστροφές, συλήσεις!

Αφορμή της απρόκλητης επίθεσης εναντίον των Ελλήνων κατοίκων της Πόλης ήταν η έναρξη του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα των Ελλήνων της Κύπρου εναντίον της Αγγλίας και την ένωση της Μεγαλονήσου με την Ελλάδα.

Βεβαίως, πίσω από τη βίαιη, καταστροφική, εγκληματική, ακόμη και δολοφονική αντίδραση του τουρκικού κράτους απέναντι στην έναρξη του απελευθερωτικού αυτού αγώνα βρισκόταν η ίδια Μεγάλη Βρετανία η οποία είχε προκαλέσει και στοιχειοθετήσει με διάφορους τρόπους την εμπλοκή της μέχρι τότε αδιάφορης Τουρκίας στο κυπριακό, σύμφωνα με την αγγλική πολιτική συνήθεια του διαίρει και βασιλεύει.

Ο συγγραφέας Γιάννης Πατσώνης αναπαριστά τα θλιβερά αυτά γεγονότα μέσα από τα μάτια, αλλά και την ψυχή και την καρδιά μιας Ρωμιάς που τα έζησε, και έτσι η απόδοσή τους δεν μοιάζει να είναι δημοσιογραφική ή σαν ένα αντίστοιχο ντοκιμαντέρ, αλλά μια λογοτεχνική ή ακόμη και κινηματογραφική ταινία μυθοπλασίας!

Κατά συνέπεια ο αναγνώστης του κειμένου και συνάμα θεατής της εύστοχης και καίριας αναπαράστασης νιώθει ότι παρακολουθεί την απεικόνιση ενός ολόκληρου κόσμου και εποχής, ενώ συγχρόνως κατακλύζεται από τον πλούσιο, μεστό, εγκάρδιο και πολύπαθο εσωτερικό κόσμο των ανθρώπων της Πόλης.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η άνετη από τον συγγραφέα χρήση του γλωσσικού ιδιώματος της Πόλης για το οποίο, βεβαίως, υπάρχει και βοή-

θητικό γλωσσάρι. Το βιβλίο συμπληρώνουν άλλα νέα ενδιαφέροντα διηγήματα.

Εδώ, όμως, θα πρέπει να παραχωρήσουμε τον λόγο στον γιατρό και λογοτέχνη Γιάννη Πατσώνη το οποίο ευχαριστούμε θερμά.

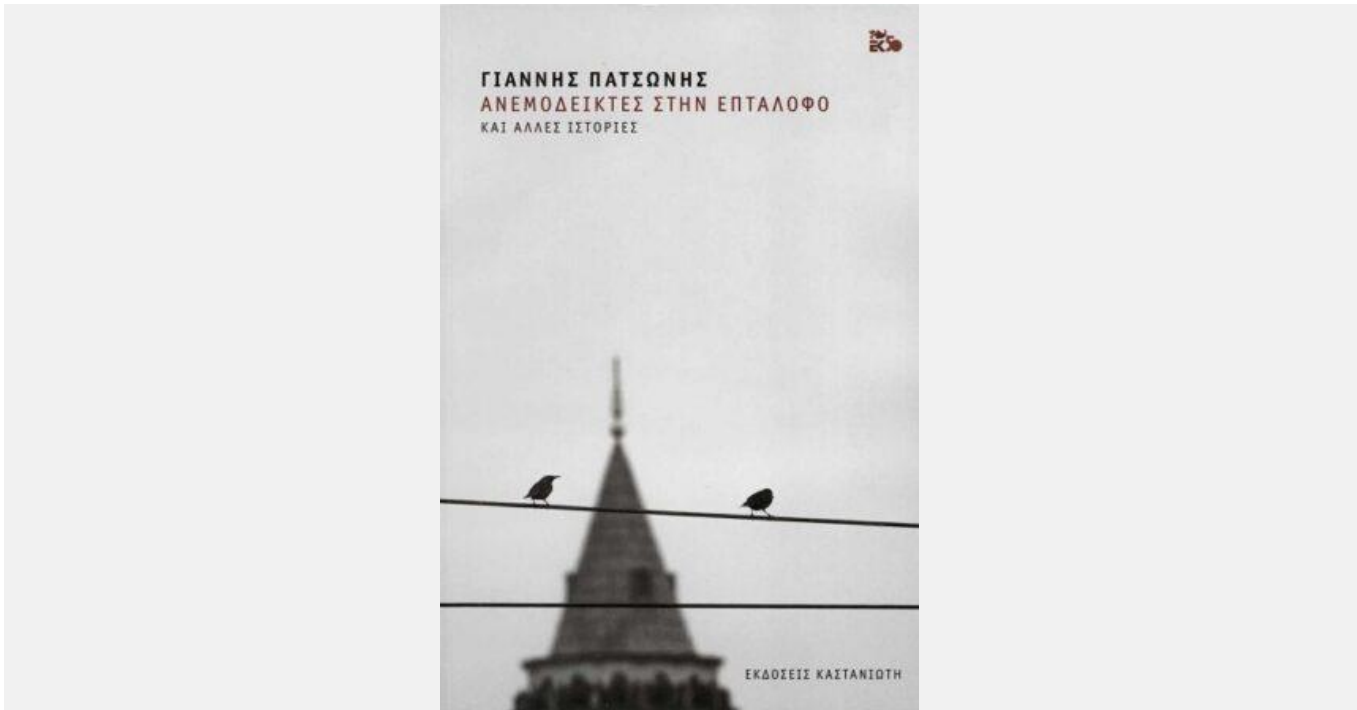
Ο συγγραφέας Γιάννης Πατσώνης.

Από πού αντλήσατε όλες αυτές τις πληροφορίες οι οποίες στο διήγημα καταγράφονται αβίαστα, λογοτεχνικά και έντεχνα ως μνήμες, αναμνήσεις, καθημερινές κουβέντες;

Κάθε συγγραφέας αντλεί από ένδον κοιτάσματα. Τα επιμέρους γεγονότα είναι το δέλεαρ, όπως έλεγε ο Γιώργος Ιωάννου, για να αναδυθούν οι στάσεις της ψυχής, ενώπιον του καθρέφτη της ιστορίας. Και εφόσον ακόμα τώρα «βλέπουμε τα πράγματα θαμπά, σαν μέσα από καθρέφτη», όπως λέει ο απόστολος Παύλος, η αναγωγή μας σε γεγονότα είναι αποσπασματική ή υποκειμενική. Όμως, όταν την φωτίζει η έγνοια της αγάπης που «αναπληρώνει τα ελλείποντα», η γραφή μας αποβαίνει και θεραπευτική. Ίσως ανεπίγνωστα να θέλησα να επουλώσω -όση η προσωπική μου δύναμη- το κατάστροφικό πλήγμα που υπέστησαν οι Ρωμιοί της Πόλης την νύχτα της 6ης προς την 7η Σεπτεμβρίου του 1955.

Έτσι, το διήγημα αυτό με το βλέμμα μιας Ρωμιάς, που μιλάει με το πολιτικό γλωσσικό ιδίωμα, προσπαθεί να αποδώσει την ατμόσφαιρα με τους

βανδαλισμούς και «την καταστροφή και σφετερισμό ανυπολόγιστου οικονομικού και ηθικού πλούτου», όπως έλεγε ο καθηγητής Νεοκλής Σαρρής.

Το εξώφυλλο του βιβλίου του Γιάννη Πατσώνη, «Ανεμοδείκτες στην Επτάλοφο και άλλες ιστορίες» (εκδόσεις Καστανιώτης).

Βασίστηκα σε ακούσματα από το συγγενικό μου περιβάλλον, σε διαβάσματα, σε καταθέσεις μνήμης μαρτύρων που βίωσαν τα «Σεπτεμβριανά». Η καταγωγή του παππού, από τη μεριά της μητέρας μου, είναι από την Γάγγρα της Παφλαγονίας, στην Μικρασία που ήταν σημαντικός σταθμός προς την Άγκυρα. Επίσκοπος Γαγγρών υπήρξε ο θαυματουργός, ελεήμων άγιος Υπάτιος τον οποίο οι αιρετικοί τον λιθοβόλησαν και τον έριξαν στον γκρεμό (μνήμη 31 Μαρτίου).

Η οικογένεια του παππού, όπως και πολλοί άλλοι μετοίκησαν από την περιοχή εκείνη στην Πόλη και εγκαταστάθηκαν στο Κοντοσκάλι, στο Κουμκαπί (πύλη της άμμου), στην βόρεια ακτή της θάλασσας του Μαρμαρά. Αυτός έγινε ραφτάκι, σαν τον μικρό Γιωργή που γράφει ο Βιζυηνός, και παντρεύτηκε εκεί στην εκκλησιά της Αγίας Κυριακής. Όταν με την ανταλλαγή (Μουμπαντελέ), ήρθαν στην Σαλονίκη, συχνάζοντας μικροί κι εμείς σε σπίτια προσφυγικά, ακούγαμε ιστορίες για τα «μπερεκέτια» της Ανατολής, διανθισμένα με τραγούδια, θυμόσοφες παροιμίες, ιστορίες του Ναστραντίν Χότζα, κι έτσι η

μνήμη των «τουρκομεριτών», όπως τους αποκαλούσαν επιπόλαιο κάποιοι ντόπιοι, έγινε και δικό μας βίωμα.

Το απρόκλητο αυτό πογκρόμ εναντίον των Ελλήνων της Πόλης είχε ως αφορμή την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα και «αιτία» την τουρκική προβοκάτσια στο λεγόμενο σπίτι του Κεμάλ, δηλαδή το τουρκικό προξενείο στην Θεσσαλονίκη.

Στις 3 Σεπτεμβρίου η γυναίκα του τούρκου προξένου στην Θεσσαλονίκη, τράβηξε φωτογραφίες για «σουβενίρ», όπως είπε, του τουρκικού προξενείου του λεγομένου σπιτιού του Κεμάλ. Αυτές οι φωτογραφίες ήταν που δημοσιεύθηκαν μονταρισμένες μετά από τρεις ημέρες σε εφημερίδα, δείχνοντας δήθεν το «βομβαρδισμένο» σπίτι!

Γνωστός και ο υπόλοιπος τρόπος της προβοκάτσιας: Τα μεσάνυχτα της 5ης προς 6η Σεπτεμβρίου, ένας μουσουλμάνος φοιτητής ο Οκτάι Εγκίν μαζί με τον φύλακα του τούρκικου προξενείου, Χασάν, τοποθέτησαν αυτοσχέδιο εκρηκτικό μηχανισμό στην αυλή της θεωρουμένης οικίας του Κεμάλ (ενώ αυτός είχε γεννηθεί στην Χρυσαιγή Λαγκαδά), χωρίς να προκληθούν ζημιές, και στις μιάμιση το μεσημέρι της 6ης Σεπτεμβρίου, ο ραδιοφωνικός σταθμός της Άγκυρας, μετέδωσε ότι Έλληνες βάλαν βόμβα στο σπίτι του πατέρα μας του Ατατούρκ.

Ο τουρκικός όχλος σε πλήρη δράση καταστρέφει καταστήματα Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης.

Στις 4.00 το απόγευμα, κυκλοφόρησε η εφημερίδα «Ισταμπούλ Εξπρές» αναφέροντας με μεγάλους τίτλους την είδηση αυτή. Τότε ορδές του μαινό-μενου όχλου κραδαίνοντας φονικά όργανα με κραυγές και συνθήματα όπως «Σήμερα το βιος σας αύριο το κεφάλι σας», «Η Κύπρος είναι τουρκική» «Ανά-θεμα στους γκιαούρηδες» ρήμαξαν περιουσίες, σπάζοντας, γκρεμίζοντας, κάνοντας πλιάτσικο. Όμως, δυο μέρες πριν, καμιόνια στρατιωτικά είχαν μετα-φέρει ήδη απ' την Ανατολία πλήθος παρακρατικών που τους έδωσαν τροφή και κατάλυμα για δυο μέρες.

Από τις 5.00 η ώρα το απόγευμα άρχισαν να ξεφορτώνουν τα καμιόνια στρατιώτες που βγάζαν τα στρατιωτικά και φορούσαν πολιτικά ρούχα και ενωμένοι με άλλες συμμορίες εγκαθέτων με ταραξίες, συγκεντρώθηκαν στο Ταξίμ. Από εκεί άρχισαν τους βανδαλισμούς, χωρισμένοι σε τρεις ομάδες: η πρώτη έσπαγε τζάμια, η δεύτερη σκόρπαγε στους δρόμους και στην θάλασσα περιουσίες και εξοπλισμό βιοτεχνιών, η τρίτη άρπαζε και λεηλατούσε, κραδαίνοντας σιδερολοστούς, διαρρηκτικά εργαλεία, ρόπαλα και με κραυγές «κίριν, γικίν», δηλαδή «γκρεμίστε, σπάστε» είναι γκιαούρηδες.

Στο Πέραν, που ήταν 700 ρωμαίικα μαγαζιά, γέμισε ο δρόμος με ρούχα πεταμένα, είδη τροφίμων, συσκευές! Έως ένα μέτρο ύψος φτάναν τα συν-τρίμμια! Η αστυνομία διέταζε: «μην επεμβαίνετε, αφήστε τον λαό να ξεδώ-σει»!

Ο θαρραλέος ο φωτογράφος Δημήτρης Καλούμενος, που φωτογράφησε όλα αυτά έδωσε τα φιλμ στον ανταποκριτή του «Έθνους» Καραγιωργα και έτσι έγινε γνωστή η καταστροφή παγκοσμίως.

Και ο θλιβερός απολογισμός για τον ελληνισμό της Κωνσταντινού-πολης;

Με τους βανδαλισμούς από 100.000 που ήταν η Ρωμιοσύνη της Πόλης, άρχισε να αφανίζεται. Καταστράφηκαν 2.500 σπίτια, 4.500 μαγαζιά, 73 εκκλη-σίες με βυζαντινά κειμήλια, 110 ξενοδοχεία, 26 σχολεία, 21 εργοστάσια, τρεις ελληνικές εφημερίδες. Οι συμμορίες κατέσκαψαν ακόμη και τάφους σε κοιμητήρια... Οι ζημιές υπολογίστηκαν 1 δις δολάρια , και μετά 11 χρόνια δό-θηκαν ως αποζημίωση μόνο 20%. Και με την πτώση της λίρας οι ζημιές έπεσαν... στα κεφάλια των θυμάτων.

Το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας «Ισταμπούλ Εξπρές» της 6ης Σεπτεμβρίου 1955 και τούρκοι διαδηλωτές.

Πάντως το έγκλημα δεν ήταν στιγμιαίο ή τουλάχιστον ένα πογκρόμ που κράτησε ένα βράδυ, αφού και στην συνέχεια παρ' όλη και την καταδίκη των γεγονότων αυτών και τον απαγχονισμό των πολιτικών που ευθύνονταν, όπως και για άλλους λόγους, τέθηκε σε εφαρμογή σχέδιο για την εκδίωξη του ελληνισμού από την Πόλη;

Όχι, δεν ήταν στιγμιαίο, όπως αποδείχτηκε και στην δίκη και καταδίκη του Μεντερές και τριών άλλων υπουργών, αλλά και από έγγραφα που έφερε στο φως η έρευνα του Σπύρου Βρυώνη στο έργο του «Ο μηχανισμός της καταστροφής». Υπάρχουν και οι αποκαλυπτικές φωτογραφίες του Δημήτρη Καλούμενου στο μνημειώδες βιβλίο του «Η Σταύρωση του Χριστιανισμού» - βραβείο Ακαδημίας Αθηνών.

Ο Δ. Καλούμενος, ανταποκριτής των εφημερίδων «Έθνος» και «Μακεδονία», αναφέρει πως το μεσημέρι της 6ης Σεπτεμβρίου τον ειδοποίησε ο Πατριάρχης Αθηναγόρας για την τοποθέτηση της «βόμβας» -που δεν ήταν παρά καψύλια. Η εφημερίδα «Ισταμπούλ Εξπρές», κυκλοφόρησε στις 3.50 το απόγευμα με τον τίτλο: «Έλληνες βάσαν βόμβα στο σπίτι του πατέρα μας». Η

κυκλοφορία της, μάλιστα, εκτοξεύθηκε από τα 20.000 φύλλα στα 290.000. Όλα ήταν προδιαγεγραμμένα στην εντέλεια και μάλιστα από Άγγλους και την διεύθυνση Ανορθοδόξου Πολέμου της Τουρκίας.

Ποιος ήταν εν γένει ο ρόλος των Άγγλων;

Η Αγγλία για να μην δώσει στην Ελλάδα την Κύπρο, πραγματοποίησε με την τακτική του διαίρει και βασιλεύει, στις 29 Αυγούστου του '55, στο Λονδίνο, την τριμερή συνεδρία Ελλάδος, Αγγλίας, Τουρκίας. Οι αγγλικές μυστικές υπηρεσίες, διέθεσαν ένα εκατομμύριο τουρκικές λίρες και η εφημερίδα «Χουριέτ» αρθρογραφούσε εναντίον των Ελλήνων, και από τα 30.000 φύλλα, έφτασε στα 120.000. Βέβαια η συμμετοχή της Ελλάδος, όπως έγραφε ο καθηγητής Νεοκλής Σαρρής, ήταν ολέθριο σφάλμα, διότι η Ελλάδα έπρεπε να καταφύγει στον ΟΗΕ για την αυτοδιάθεση της Κύπρου, όπως επεδίωκε ο Παπάγος. Ο βαθύτερος λόγος που ήθελαν οι Άγγλοι να εμπλέξουν την Τουρκία στο κυπριακό, ήταν διότι τον Απρίλιο του 1955, ξεκίνησε στην Κύπρο, ο ανταποικιακός αγώνας της ΕΟΚΑ.

Οι καταστροφές στα καταστήματα των Ελλήνων στο φως της ημέρας.

Πώς ήταν μέχρι τότε η ζωή των Ρωμιών με τους Τούρκους αλλά και τις λοιπές εθνότητες της Κωνσταντινούπολης;

Μέχρι τότε οι μειονότητες ζούσαν αρμονικά με τους Τούρκους γείτονες τους, κι είχαν εμπορικές συναλλαγές, ανταλλάσσοντας μέχρι και «πεσκέσια» (δώρα) σε γιορτές, τα παιδιά παίζαν μαζί στους μαχαλάδες. Οι Ρωμιοί βέβαια, ήταν συσπειρωμένοι γύρω από την τροφό του γένους το Πατριαρχείο. Είχαν συνδέσμους πολιτιστικούς, όπως τον «Φιλολογικό Σύλλογο», σχολειά ονομαστά, φυτώρια γνώσης και προόδου. Το Ζωγράφειο διέθετε αίθουσα βιολογίας, το Ζάππειο αίθουσες μουσικής τον καιρό που το ελλαδικό κράτος στέγαζε μαθητές σε παραπήγματα. Από το 1948, έως το 1955, η κωνσταντινούπολίτικη Ρωμιοσύνη, γνώρισε όπως αναφέρει ο ιστορικός Κώστας Σταματόπουλος στο βιβλίο του «Η τελευταία αναλαμπή», (εκδόσεις Δόμος), «μία κοινωνική και οικονομική άνθηση εξόχως εντυπωσιακή». Τον Ιούνιο του 1952, στο απόγειο της ελληνοτουρκικής φιλίας, το βασιλικό ζεύγος, Παύλος και Φρειδερίκη, «έτυχαν ενθουσιώδους υποδοχής κατά την επίσκεψή τους στην Πόλη».

Τι είχε προηγηθεί τα προηγούμενα χρόνια; Είχαμε ενδείξεις ότι κινδύνευε ο ελληνισμός της Πόλης;

Υπήρχαν πολλές ενδείξεις. Οι Ρωμιοί, παρά την εξασφάλιση δικαιωμάτων που έδινε η συνθήκη της Λωζάνης (1923), ήταν τα θύματα μιας μεθοδικής στρατηγικής εξόντωσης. Αναφέρουμε τις κυριότερες διώξεις:

* Το 1932 απαγορεύτηκε σε μη μουσουλμάνους να ασκούν 26 επαγγέλματα, κι έτσι, 5.000 χριστιανοί εκδιώχτηκαν.

* Το 1941 έγινε επιστράτευση μειονοτικών, 21 ηλικιών (18 έως 45 ετών) που οδηγήθηκαν σε στρατόπεδα εργασίας -αμελέ ταμπουρού- κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου κατά τον οποίο η Τουρκία υποστήριζε τον Άξονα.

* Το 1942, ο Ινονού, ο ρωμιοφάγος, όπως τον αποκαλούσαν, επέβαλε τον αρπαχτικό «φόρο περιουσίας», το «βαρλίκι» στους μη μουσουλμάνους. Όσοι αδυνατούσαν να δώσουν τα υπέρογκα ποσά, εξορίζονταν στην Σιβηρία της Τουρκίας, στο Άσκαλε, σε καταναγκαστικά έργα.

Σκηνές από τις καταστροφές που προξένησε ο τουρκικός όχλος.

Μετά τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου του 1955 το πογκρόμ συνεχίζεται με πιο δραστικό μέσο τον διωγμό.

Η νύκτας της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου του 1955 θεωρείται η «Νύχτα Κρυστάλλων του Ελληνισμού της Πόλης», όπως τιτλοφορείται και ένα βιβλίο στις εκδόσεις Τσουκάτου (1998). Ο διεθνούς φήμης βυζαντινολόγος Σπύρος Βρυώνης, στο βιβλίο του «Ο μηχανισμός της καταστροφής. Το τούρκικο πογκρόμ του 1955 και ο αφανισμός της ελληνικής κοινότητας της Πόλης» (εκδόσεις Εστία) αναφέρει πως το ίδιο το κράτος εκκόλαψε τις παρακρατικές οργανώσεις που έκαναν τους βανδαλισμούς.

Το τελειωτικό πλήγμα, βεβαίως, ήταν οι απελάσεις που άρχισαν τον Μάρτιο του 1964, μετά από αυθαίρετη καταγγελία της σύμβασης του 1930 μεταξύ Βενιζέλου και Κεμάλ με την έωλη κατηγορία της κατασκοπείας δήθεν και οικονομικής βοήθειας ...στον «κόκκινο παπά!», δηλαδή τον Μακάριο! Όποιος μιλούσε ελληνικά σε δημόσιους χώρους, κινδύνευε με την κατηγορία «εξύβριση τουρκισμού».

Οι εφημερίδες δημοσίευαν λίστες «επικίνδυνων Ρωμιών» που έπρεπε να εγκαταλείψουν τον τόπο τους σε λίγες μέρες, παίρνοντας σε δύο βαλίτσες 20 κιλών και με 20 δολάρια! Κι έτσι, «οι μαζικές απελάσεις, έδωσαν την

χαριστική βολή στο τιμιότατο αυτό τμήμα του Ελληνισμού, ηλικίας είκοσι επτά αιώνων», όπως γράφει στον επίλογο του προαναφερθέντος βιβλίου του ο ιστορικός Κώστας Σταματόπουλος. Εκδιώχτηκαν 40.000 Έλληνες.

Η τουρκάλα κοινωνική ανθρωπολόγος Ντουρκάν Τουρκέρ στο βιβλίο της «Δεν έχω πατρίδα, έχω τον τόπο μου. Ρωμιοί της Πόλης, χώρος, μνήμη, τελετουργίες» (εκδόσεις Πατάκη), μιλά για την θλίψη των Ρωμιών, να θεωρούνται ξένοι στην πόλη που έζησαν για αιώνες.

Εσωτερικό εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης μετά τον βανδαλισμό της από τον κρατικό όχλο.

Σε ποιο βαθμό Τούρκοι πολίτες βοήθησαν ή συμπαράσταθηκαν στους Έλληνες πριν ή μετά τα γεγονότα;

Υπήρξαν περιπτώσεις που απλοί Τούρκοι προστάτεψαν από τον εξαγριωμένο όχλο συμπολίτες τους και γείτονες Ρωμιούς, υψώνοντας τούρκικες σημαίες! Μερικοί μάλιστα θυρωροί (καπουτζήδες) σε πολυκατοικίες που έμεναν Ρωμιοί, απειλούσαν τα μπουλούκια των τραμπούκων με πιστόλια, λέγοντας τους, «φύγετε, εδώ δεν μένουν άπιστοι». Σημειώθηκαν και απίστευτα περιστατικά, όπως βεβαιώνει ο διευθυντής της ομογενειακής «Απόγευματινής» στην Πόλη, Μιχάλης Βασιλειάδης: ενώ ο θυρωρός τους αρχικά τους προστάτεψε, μετά ενώθηκε με τους βάνδαλους σε συμμορίες, σπάζοντας και λεηλατώντας!

Θα μπορούσαν να ζήσουν οι Έλληνες κάτοικοι της Πόλης στον τόπο τους μετά τα γεγονότα αυτά αν δεν τους έδιωχναν;

Μετά τα γεγονότα, επήλθε, το «τέλος της αθωότητας», και έσβησε σταδιακά η ελπίδα να ζήσουν στον τόπο τους με συνέπεια την συρρίκνωση του ελληνισμού.

Σε ποια πράγματα διέπρεπαν οι Ρωμιοί της Πόλης; Υπήρχαν αντιζηλίες και ανταγωνισμοί ανάμεσα στα εθνοτικά σινάφια;

Επειδή ήταν απαγορευμένη η σταδιοδρομία τους στο δημόσιο, επιδόθηκαν στο εμπόριο, στη βιομηχανία, στην κοινοτική δράση, στις τέχνες, στην εκπαίδευση με τα εξαιρετά τους σχολεία, στον αθλητισμό -πασίγνωστος στην Τουρκία ο ομογενής ποδοσφαιριστής Λεφτέρ Κιουτσουκαντωνιάδης που του στήσαν και άγαλμα. Με το σύνθημα «δώσε στον Λευτέρη, θα γράψει στο τεφτέρι», (βερ Λεφτερέ γιαζίν τεφτερέ), τον αποχαιρέτησαν στο θάνατό του δέκα χιλιάδες οπαδοί της Φενέρ-μπαχτσέ. Ανάμεσά τους και ο Ερντογάν. Στην ιατρική, διάσημος έμεινε ο ιδρυτής της Ερυθράς Ημισελήνου -αντίστοιχο του Ερυθρού Σταυρού, ο Έλληνας Μάρκος Πασσάς Πιτσιπιός που η προσφορά του ήταν τόσο μεγάλη, ώστε ακόμα και σήμερα να λένε στην Τουρκία την παροιμία «ανλάτ ντερτινί Μάρκο Πασαγιά» που θα πει «πες τον καημό σου στον Μάρκο Πασσά».

Κατεστραμμένοι τάφοι Κωνσταντινουπολιτών.

Πόσο εγκαταλελειμμένοι από το ελληνικό κράτος ένωσαν οι Ρωμιοί;

Ως είθισται η μαμα-Ελλάς, αδιαφόρησε για τους Ρωμιούς, παιδεύοντάς τους με το «Χαρτί αλλοδαπών»! Ποιους; Αυτούς που ήταν γέννημα, θρέμμα της Βασιλεύουσας; Ας αφήσουμε τους άξεστους ντόπιους που τολμούσαν να τους περιγελάν ως «τουρκόσπορους». Μια Πολίτισσα, όμως, δασκάλα είπε ότι «εμείς δίπλα στα Πατριαρχεία μεγαλώσαμε, όπου φτιάχνουν το άγιο μύρο και σας χρίουν στην βάπτισή! Εμείς είμεθα απόγονοι ρίζης ευκλεούς... Οι ψάλτες μας, Πρίγγος, Στανίτσας σας έμαθαν βυζαντινή μουσική...»!

Ποια ήταν η προσωπική σας αγωνία για την λογοτεχνική απόδοση των γεγονότων αυτών;

Αγωνία, όχι, μα πολλή φροντίδα και έγνοια μην κάνω λάθη στην απόδοση της πολιτικής διαλέκτου. Με βοήθησαν τα ακούσματα που είχα παιδιόθεν, αλλά και οι ευγενέστατοι, όπως πάντα Κωνσταντινουπολίτες. Είμαι μέλος της «Ενώσεως Ομογενών εκ Κωνσταντινουπόλεως Βορείου Ελλάδος» που με τον καθηγητή κ. Πολύβιο Στράντζαλη οργανώνουν εκδηλώσεις, εκφράζοντας τον δυναμισμό της ομογένειας. Γνώρισα και την συνδρομή και άλλων επιφανών Πολιτών, όπως του κ. Σταύρου Ανεστίδη από το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, του προέδρου της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών (ΟΙΟΜΚΩ) κ. Νίκου Ουζούνογλου, του καρδιολόγου κ. Σ. Αντωνιάδη, του αρχιτέκτονος κ. Σ. Τσιλένη οι οποίοι μίλησαν στην παρουσίαση του βιβλίου στο «Πνευματικό Κέντρο Κωνσταντινουπολιτών» στην Αθήνα.

Με βοήθησε στην γραφή του βιβλίου και το «Λεξικό του Πολίτικου γλωσσικού ιδιώματος» του κ. Νίκου Ζαχαριάδη (εκδόσεις Γαβριηλίδη).

Μπορείτε να μας πείτε λίγα λόγια και για τα λοιπά διηγήματα του βιβλίου;

Υπάρχουν στην συλλογή άλλα εννέα διηγήματα. Στο «Αχ, το Ρηνάκι μου» ένας γερο-ψαράς στην Ουρανούπολη αναπολεί τα χρόνια που δεν υπήρχε υπεραλίευση και λεηλασία της θάλασσας και δεν «είχαν χαλάσει τα έργα του Θεού». Το «Από Καλλίπολη, Κιζιλί» αφορά τον ξεριζωμό ενός πρόσφυγα από τις πατρογονικές εστίες της Ανατολικής Θράκης ο οποίος με το κοπάδι του διασχίζει τον Έβρο, μέχρι να σταλάξουν στα χώματα -εν πολλοίς αφιλόξενα-

της νέας πατρίδας τους. «Η έξοδος» πραγματεύεται την «δραπέτευση» ενός χρήστη ναρκωτικών από το πάθος και τον εθισμό στην ελευθερία των τέκνων του Θεού με την βοήθεια ενός φιλόανθρωπου παππούλη. «Στο καφενείο του Σταθμού» μια γυναίκα, θύμα αναλγησίας, αποζητά την θαλπωρή της αγάπης, ενώ στα «Πουλιά στα σύρματα» ένας πρώην μετανάστης θυμάται τα λαϊκά τραγούδια που τους κρατούσαν συντροφιά στις φάμπρικες της Γερμανίας.

Επίκαιρο αυτό τον καιρό είναι το διήγημα «Αρχή Ινδίκτου», όπου στα ερείπια ενός λαμπρού παλαιοχριστιανικού ναού, του 11ου αιώνας, στην Μαξιμιανούπολη, εφτά χιλιόμετρα από την Κομοτινή, τελείται ένας απέριττος εσπερινός, παραμονή του νέου εκκλησιαστικού έτους. Η «Σκαλωτή» πρόκειται για την μνήμη μιας τελετής, σε ένα ακριτικό χωριό και ακολουθούν το «Επισκεπτήριο στο Γεντί Κουλέ» το οποίο πραγματοποιείται μετά το κλείσιμο των γνωστών φυλακών στην Άνω Πόλη της Θεσσαλονίκης και το «Το γιατρικό» το οποίο αφορά την ανάβλεψη με λιγοστό νεράκι από μια βραχοσπηλιά.

Μικρό βιογραφικό.

Ο Γιάννης Πατσώνης γεννήθηκε το 1950 στη Θεσσαλονίκη από γονείς πρόσφυγες. Έχει εκδώσει τα πεζά έργα «Κυλιόμενες σκάλες, «Τα μάτια των περαστικών», «Σκεύος μετανοίας» και «Ανεμοδείκτες στην Επτάλοφο», καθώς και ένα παραμύθι στον συλλογικό τόμο «17 ιστορίες που ξεχωρίζουν». Εργάστηκε ως ιατρός και δημοσίευσε άρθρα σε λογοτεχνικά και ιατρικά περιοδικά.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>